

SZÉKELYFÖLD

Politikai, közgazdasági, társadalmi és szépirodalmi hirlap.

A kézdivásárhely városi és vidéki vadász-egyesület hivatalos közlönye.

Megjelenik hetenkint kétszer: csütörtökön és vasárnap.
Előfizetési árak: egész évre 5 ft, félévre 2 ft 50 kr, negyedévre 1 ft 20 kr. — Egyes szám ára 5 kr. Községek, tanítók, iparosok, és egyesületek, melyeknek tagjai egyenként előfizetnek 4 ftért kapják a lapot.

Felelős szerkesztő: Dobay János.

Kiadó-tulajdonos: Ifj. Jancsó Mózes.

A lap szellemi részét illető közlemények, a szerkesztőséghez (Dobay János Kézdi-Vásárhelytől) intézendők.
Kiadó hivatal: K. Vásárhelytől az ifj. Jancsó Mózes könyvnyomdájában, hová hirdetőmenyek s előfizetési pénzek küldendők.

Károly Lajos főherceg.

A Habsburg dinasztianak ismét ki-
dült egy törzse s Magyarországnak ismét
meghalt trónörököse. Rövid idő alatt a
második csapás, mely az Uralkodó házat
és nemzetet érte s a második trónörö-
kös, kit király és népe sirat.

A magyar nemzet őszinte részvéttel
veszi körül az ő nagy uralkodóját, kinek
oly sok jutott a közelmúltban a sors es-
apásaiból, ki azt türi nagy lélekkel s igazi
keresztényi türelemmel s teljesíti köteles-
ségeit akkora lélekerővel, minőt kevés
mutathat fel.

Az elhunyt főherceg királyunk test-
vére volt s úgy Rudolf halálával a ma-
gyar korona örököse. Mióta a magyar
trón ránézett s a közfigyelem személyére
fordult, a főherceg népszerűsége gyorsan
emelkedett. Így lassankint ismeretessé let-
tek azon fényes uralkodói talentumok s
a szív ama nemes vonásai, mik őt kivá-
lóan ékesíték. Szerette a magyar népet s
mint magyarországi nagybirtokosnak és
a vereskereszt egyesület védnök helyette-
sének az országban tett utazásai alatt bő
alkalma nyílt őszinte vonzalmát kimu-
tatni s a hol megfordult életvidor nejével
együtt, minden szívet meg tudott nyerni

a maga részére. F. évben beteg fia, a pre-
suntív trónörökös Ferencz Ferdinánd látog-
tatására nagyobb keleti utazást tett s in-
nen hozta magával a halálos betegség esi-
ráját, mely lassankint megölte életét.

Halála a monarchia minden részében
nagy és igazi részvétet kellett. Az ünnep-
lő Budapest középületei megteltek gyász-
lobogókkal, parlamentek, városok, testüle-
tek siettek mély részvételüknek kifejezést
adni. A magyar nemzet, melynek szíve
úgy össze van forrva szeretett királyával
s annak családjával, mely fájdalommal
veszi körül azon ravatalt, melyen fekkolt
lelkű, nemes szívű trónörökös fekszik s
emlékét sokáig meg fogja hiven őrizni.

Károly Lajos főherceg, mint az összes főher-
cegek, még egézen fiatalon lépett a had seregébe
s már tizenöt esztendőskorában — 1848-ban — tu-
lajdonosa volt az akkori második könnyű lovas ez-
rednek (a mostani 7-ik dragonyos ezrednek), de őt
kezdettől fogva nem szánták katonai pályára. Ferencz
József főherceg mellett, aki, minthogy Ferdinánd ki-
rály házassága gyermektelen maradt, a prezuntív
trónörökös volt, Ferdinánd Miksa főherceget a had-
tengerészetre, Károly Lajos főherceget pedig a ma-
gasabb államkormányzásra nevelték.

Husz esztendőskorában, 1853-ban Károly La-
jos főherceget a galicziai helytartósághoz Lemberg-
be osztották be, hogy a gyakorlati szolgálattal egy
nagy koronataromány kormányzásába beletanuljon.
Két esztendei lebergi tartózkodása alatt a főher-
ceg megnyerő, barátságos lényével megvetette nép-
szerűségének az alapját s a lengyelek nagyon meg-

kedvelték. A bécsi udvarnak akkor az volt a szán-
dék, hogy a főherceget mint alkirályt, vagy kor-
mányzót a tartomány élére állítsák, de erről a terv-
ről lemondtak amiatt a bizalmatlanság miatt, amely-
lyel Oroszország az osztrák Lengyelország helyzetének
javításával szemben viselkedett.

1855-ben a főherceg megkapta a vezérőrnagyi
rangot és Innsbruckban a tirol helytartói állást. Hely-
tartóságának utolsó idejében voltak a tartománygyü-
lés ultramontán többségének küzdelmek Tirol ugyne-
vezett vallásegységének megtartásáért az új protestans-
törvénnyel szemben.

1861-ben a tirol tartománygyűlés többsége a
brixeni érsek javaslatára elhatározta, hogy tiltakozik
a protesztáns törvény ellen, kijelentvén, hogy: 1. A
nyilvános vallásgyakorlat joga Tirolban csak a ka-
tholikus egyháznak. 2. Nem katolikus községek alapi-
tása nincs megengedve. 3. Nem katolikusok Tirol-
ban ingatlanok örökléséhez való képességet csak a
tartománygyűlés javaslatára és a király jóváhagyá-
sával nyerhetnek. Amikor a tartománygyűlés küldött-
sége a helytartó-főhercegnek ezt a tiltakozó hatá-
rozatot átadta, a főherceg a küldöttség vezetőjéhez
dr. Haszlwarterhez így szólott:

— Férfiasszavának ebben a valláskérdésben
örültem s érte köszönetet mondok.

A főherceget Bécsbe hívták, akkor 1891.
június 17-ikén Schönbrunnból Tirol kerületeihez
rendeletet intézett, arra a tömeges kérvényre vonat-
kozólag, amelyhez a vallásügyek dolgaiban aláírá-
sokat gyűjtöttek s amelyet egy küldöttség nyújtott
volna át a királynak. Károly Lajos kijelentette, hogy
a király ennek a küldöttségnek a menesztését nem
helyesli s azért azt a javaslatot kapták a kerületek,
hogy erről a mozgalomról mondjanak le. Egy má-
sik rendeletében a főherceg 1861. június 23-ikán
felszólította a tirol kerületeket, hogy őrizkedjenek
az elhamarkodott cselekvéstől, hogy a szigorú rend-

TÁRGZA.

A bot.

Irta: Dr. Zentai Dávid.

(Felolvasatott a közs. és körjegyzőknek Kovácsán, 1896 május
2-án tartott estélyén.)

Gyanus czim. Tudom, hogy az igen t. közönség
már azt hiszi, hogy egy rendszeres verekedésről fo-
gok valamit elmondani.

Dehogy. Gondolataimat a botról akarom csak
igen t. hallgatóimmal közölni. Nevetséges, fogják
önök magukban mondani. És igazuk van. Ma nem is
érdemes a bot felett elmélkedni. Ezelőtt 25–30 év-
vel volt alkalma sokaknak felette elmélkedni, még
ha gondolkozni nem is voltak hajlandók. Akkor — ak-
kor a közigazgatás és igazság szolgáltatás ikertestvérek
voltak. Abban a dicső korszakban azért mégis pá-
ratlanul osztogatták hivatalból a botütéseket. Akkor
a közigazgatás és igazságszolgáltatásnál hatalmas argu-
mentum ad hominem volt a bot. Abban az időben
volt ám igazán nagy ur a főszolgabíró, mert volt
elég jó eszköze a kötelességtudás előmozdítására,
az igazság kiderítésére és no, mondjuk meg őszin-
tén, a rend fentartására. De azóta erősen civilizáló-
dunk. Csupa gyengédség az egész emberiség.

Minden tolvaj büszke ma botjára, mert nem
fél attól, hogy érzékeny gondolatok fogják azt rajta
megpuhítani. Ma a főszolgabíró alantas közegeit, mi-
nyenek pl. a jegyzők is, csak a bot árával, egy kis rend-

bírsággal fenyegeti meg s aztán azok tovább rendetlen-
kedhetnek. Már most igazán nem értem, hogy az öregek
miért sohajtoznak és hirdetik: „hogy elmúltak a régi
jó idők!” Igen bizony, elmúltak azok a jó idők, midőn
a főszolgabíró a derest használtathatta nyugágyának;
csak hogy arra fordítva kellett lefeküdni és a ringatás-
ról a hajdu gondoskodott a kezében lévő argumen-
tummal. Talán még igazuk is van az öregeknek, de mit
csináljunk, sok minden elmúlik ebben a rossz világban.

Ezen bevezetés után áttérek elmélkedésem, il-
letve gondolkozásom tárgyára. Őszintén megvallom
a nagy civilizáció vett arra, hogy a bot eredetéről
és régiségéről gondolkozzam. No meg, mert önök
úgy sem tették — mert sokkal több dolguk van,
semhogy erre is ráérnének.

A következőkben meg fogják látni, hogy mily
fényes eredményre jutottam elmélkedésem alapján.
Önök a most következő állításomat nem fogják
elhinni, pedig az szent igaz. S hogy ezt bebizony-
ítsam, a szentírásra kell hivatkozzom.

Van ugyanis egy keleti monda, melyben le van
írva, hogy Ádám — mikor az uristen őt a paradi-
somból kikergette — a jó és gonosz tudás fája-
nak egy szép, egyenes ágát törte le s ezt hasz-
nálta bot gyanánt. Ime, a botot már az első ember
is használta s ez volt az első eszköz a felvilágosodás-
hoz. Ehez is az első lépést egy asszony tette meg,
közös ösanyánk Éva. Igen jó gyümölcse is lehetett an-
nak a jó és gonosz tudás fájának!

A felemlített monda szerint, e botot Káin örö-
költe az apjától. De úgy látszik, csak a gonosz oldalát
ismerte, mert Ábel, édes testvérét, ütötte vele agyon.

Tehát az első gyilkosság is bottal történt; csakis
— egy kis füstért.

Már a régi korban is voltak emberek, kik a
természet titkait fűrkészték és — tudtak élni
eszökkel.

Ilyen kiváló tulajdonokkal bírt Jákob is, ki
Lábán juhait pálcákkal ijesztette meg azért, hogy
az ő számára szaporítsanak. Tehát az első család is
botokkal történt. Különben Jákobnak ez a dolus
civilis megbocsátható — mert őt is megcsalták a
házasságával. Ő egy szép lányért szolgált 7 évig és
egy rutat sóztak a nyakába s e feletti mérgében pálc-
ákkal szolgáltatott magának igazságot.

Állítólag Ádámról a bot leszármazott Mózesig
s e nagy férfiú a Faraók udvarán e bottal mivolta
az ismert csudákat, melyeknek eredménye az volt, hogy
az izraelitákat kivethette Egyiptomból. Ime a bot
volt oly eszköz, mely egy leigázott népnek a szabad-
ságát szerezte vissza. Ha újra feltámadna Mózes, alig
hiszem, hogy újból vállalkoznék e hálátlan szerepre.

Most a férfiek és apáknak egy kis kollektív-
lenséget fogok okozni, titkom elárulása által. De —
bocsánatot kérek — nem hagyhatom ki felolvasásom
keretéből.

Valamenyien tudják, hogy a selyembogár pe-
téit barátok hozták be üres botokban Chinából.
Ha a feleség vagy leány selyem ruhát kíván és az
apa vagy férj ellenzéki hangulatban lesz: akkor a
nők azonnal elő fognak állani azzal, hogy nem ők
használnák a botot s így a férfiak okai annak, hogy
nálunk is van selyemipar.

A bot jelen esetben az iparnak tett kiváló

szabályokat elkerüljük. A nép ezuttal jusson meg-
egyeződésre az egyház embereivel.

Eközben Schmerling államminiszter jun. 19-én a képviselőházban felelt Pfretschner tirolai liberális képviselő interpellációjára a tirolai tartománygyűlésnek a vallásügyek kérdésében kifejtett agitációjának a vonatkozólag és hangsúlyozta, hogy a király megtagadta a tartománygyűlés határozatától a szentesítést, megtagadva Károly Lajos főhercegnek, hogy ne tartsa a protestáns törvény ellen az igazat. Néhány héttel később Károly Lajos főherceget felmentették a tirolai helytartóságától, amire a főherceg visszatért Bécsbe, hogy ott állandóan letelepedjék.

*

Noha Károly Lajos főherceg az innsbruki helytartóságtól való visszalépése után nem vett közvetlenül részt az államügyekben, több alkalommal mégis érvényesítette politikai és egyházi kérdésekről való felfogását.

A Hohenwart-minisztérium idején 1871. július 4-ikén több főherceggel megjelent az osztrák urak házában mivel a képviselőházban az a szándék mutatkozott, hogy a budgetet megtagadják. Ez volt az első eset a felekezeti törvény óta, hogy a főhercek megjelentek az urak házába, a mitől 1868 óta tartózkodtak.

De különösen figyelemreméltó volt a főhercegeknek egy korábbi nyilatkozata. A vallástörvény végrehajtása idejében a főherceg a királyt Slavikovitzbau a József-császár ünnepén 1869-ben képviselte. Az episkopátus magatartása akkor olyan ellenzéki volt, hogy a brünni püspök jónak látta, hogy ne legyen jelen, a mikor a főherceget a brünni pályaudvaron fogadták. Mondják, hogy a főherceg akkor ezeket jelentette ki:

— Hogy a püspök ur miképpen vélekedik nagy ösömről, az nekem közömbös — fölötté itélt már a történelem — de hogy a püspök ur, a ki a lojalitását olyan szívesen szokta demonstrálni, nem akarja, vagy elmulasztja, hogy engem abban a pillanatban, a mikor nekem az a szerenese jutott osztályrészü, hogy az állam fejét képviseljem, üdvözljön — ez olyan tény, a mit császári bátyámnak tudomására kell adnom.

*

A mikor Rudolf trónörökös elhunyt legközelebb hozta a Károly Lajos főherceget a királyi trónhoz, az a vele született tapintatánál fogva azonnal fölérezte szükségét annak, hogy a magyar nemzet iránt való szeretetének külsőleg is kifejezést adjon. Így határozta el, hogy Magyarországon is földbirtokot vásárol. Akkor tájban ép eladó volt a gróf Keglevich István híres kis-tapolcsányi uradalma; ezt vette meg

a főherceg. Igazán fejedelmi birtok, a melyhez vagy 15.000 hold erdő és 3000 hold szántó föld tartozik, szőlőhegyei pedig kitűnő asztali bor terem. Pompás, tiszta levegőjű barátságos vidék ez, a melyet a főhercegi pár hamar megszeretett és vele a népet, a mely nagyobb részt eltószódott magyarokból áll. A vidék gyöngye az uradalmi kastély, mely messze dominál a Zsitva-völgy felett és egyike a legszebbnek az egész országban. Körülbelül ötszáz esztendő viharzott el felette s minden kővön meg látszik, hogy mindig nagy urak, fejedelmi személyek voltak tulajdonosai. Birtok a Rákócziak is s kápolnájában levő festményhez, mely Rákóczi Bánffy Erzsébetet ábrázolja, nagy ünnepkor messze vidékről zarándokolnak, mint valami bucsujáró helyhez. Fejedelmi ura volt a kastélynak s hosszú időn át több Kóburg hercegek mondják, hogy Kóburg Ferdinánd is csak erős tusa után fogadta el a bolgár fejedelmi trónt, mert ép akkor volt szándékában, hogy magához váltva a tapolesányi uradalmat, tapolesányi kiskirály legyen belőle.

Az utolsó két századon át a Keglevich grófoké volt az uradalom s főleg nekik köszönhető az a sok műkincs és fegyvergyűjtemény, a miért a kastélyt megtekinteni kétszeresen érdemes. A park, a mely körülötte elterül, bizvást mondható az ország egyik legremekeljének. Már a terjedelme (500 egyk) fejedelmi birtok arányaira vall. Gyönyörű virág- és üvegházak, labdázó terek, három tó pisztáng tenyésztere, csónakázásra, korecsolyázásra, ezélevő helyek szórakoztatják a kastély intim látogatóit. Ezt a birtokot vásárolta meg Károly Lajos főherceg és 1890. szeptember 1-én vonult be feleségével Kis-Tapolcsányban, ahova azután többször ellátogatott. A diszobédén Mária Terézia főhercegnő kezébe került a meghívott Szász József koronásról ezekkel a szavakkal:

— Magunk közt esendően üritem poharamat Magyarországi boldogságáért. — És a koronaör mosolyogva válaszolt:

— És én átadom ezt a kívánságot esendően a nyilvánosságnak.

De Károly Lajos főherceg nemcsak magyar földesur akart lenni, azontul még nagyobb buzgalommal tanulta a magyar nyelvet, a melyben egyébként első tanítója egy magyar kapuczinus barát volt, a ki évekkel ezelőtt a reichenauai fürdőt használta.

Katona iskola Székelyföldön.

Mult év őszén nagy örömet keltett Háromszékvármegyében azon hír, hogy a hadügyi kormány teljesíteni akarja a

székelyek régi óhaját s egy katonai iskolát akar itt felállítani.

Alig, hogy az őszi nagygyakorlatok s a királyjárással összekapcsolt nagy ünnepségek véget értek, a napi sajtó meghozta azon örömhírt, hogy a közös hadügyminiszter személyesen fogja a székely megyéket meglátogatni, személyes tájékozást szerzendő az itteni viszonyokról. Ezen hír nem sokára oda módosított, hogy a miniszter nem jó személyesen, hanem Nyíri alezredes fogja leküldeni.

A miniszteri megbízott meg is jelent, beutazta a székely megyéket s mindenütt nagy lelkesültséggel, nagy diszszel fogadtattott. A fogadtatás rendkívül szívélyes volt a bizonyosságot nyújtott azon lelkesülségről, melylyel a székely megyék egy katonai nevelő intézet felállításának eszméjén csüngenek s különösen K.-vásárhely városa volt az, a mely legjobban örvendett e mozgalomnak, mivel a hajdan oly híres székely katonai nevelő intézet itt volt elhelyezve s ezen alapon legtöbb igényt formált az új iskolához is.

Nyíri alezredes annak idejében tüzetesen megvizsgálta a város belterületén levő honvéd laktanyát s ugyszintén azon helyeket, melyek legalkalmasabbnak mutatkoztak a katonai iskola felállítására, behatóan tanulmányozta a város kulturális, egészségügyi, forgalmi s éghajlati viszonyát s általában lelkismeretesen s a legapróbb részletekig kiterjedő pontossággal állította össze ada aít s a mily rigorosus vala adatai összegyűjtésében, ép oly óvatos volt nyilatkozataiban.

A polgárság vérmes reményeit nagyban realizálta azon kijelentése, hogy itt nem egy katonai akadémiáról van szó, hanem csak egy katonai előkészítő iskoláról s a hadügyi kormány ehez is a meggyezésről bizonyos hozzájárulást igényel. Ezen erősen körvonalozott s katonai határozottsággal tett kijelentések folytán a nagy lelkesülség egy része szétfoszlott s helyet engedett a reális találgatásoknak s a közvéleményben már akkor megalkult azon meggyőződés, hogy a katonai iskola ilyen alakjában is mindenesetre olyan vívmány, melyért lehet mérsékeltlen lelkesülni a mérsékelt áldozatokat is hozni érte.

Igy állottak a dolgok a mult év őszén.

A mint a millenáris év beköszöntött, a katonai iskola eszméje is ismét felszínre került, de most már határozottabb alakban. Nyíri alezredes ugyanis meghozta a székely megyéknek a hadügyi kormány azon határozatát, hogy az iskola felállításához 350 ezer forintban lett megállapítva a megyék hozzájárulása.

Ez a horribilis nagy összeg még az ügy legteljesebb barátait is gondolkodóba ejtette s lassankint a közönségben azon meggyőződés formálódott, hogy egy olyan kis kaliberű katonai iskola által nyújtandó előnyök nem állanak arányban a követelt áldozattal. Különösen Háromszékvármegyében, hol a hozzájárulási összeg 8%-os megyei pótdóval lett volna fedezendő, épen nem részesült valami kedvező fogadtatásban, mert a jelenlegi rossz gazdasági viszonyok között a 8%-os pótdó

szolgáltatot. Megjegyzem azonban még itt, hogy a nőknek nincs teljesen igazuk, mert ők is használták mindig a botot — porolni s különösen Eugenia francia császárné alatt a bon tonhoz tartozott, hogy a nők bottal járjanak.

A rómaiaknál a consulo elött a lictorek fásceseket, azaz: egy nyaláb pálczát hordoztak, jelölül hatalmuknak. De milyen kis legények lehetnek ezek a consulo a regi főszolgabírókkal szemben.

Nézzük csak tovább a bot élettörténetét.

A püspök görbe botja nem jelképe annak, hogy birtokosa egy fejtel magasabb a közönséges halandóknál?

Hát a juhász, ki görbe botja nélkül el sem képzelhető, nem érzi-e magát úgy, mint egy király, mikor botjára támaszkodva szemlét tart nyája felett.

Ki tudna magának egy tisztességes liberális kaput elképzelni az elmaradhatlan herkulesi bot nélkül?

Nem is hinné senki, hogy ő a cerberusa a palotának, ha botja nem mutatná magas állását.

Hát még jó magyarsággal kiejtett „regimens-tábor” nem mozgatja-e fütykösét, mikor azt akarja, hogy a katonák jobb kedvvel induljanak a gyakorlatra, avagy feledjék fáradságukat, mikor visszateknek a kaszárnyába. Éz a botjával dirigálja a bandát a nélkül, hogy egy is érezné.

A karmester pálczá nélkül egy darabot sem tudna elhuzatni s a muzsikuskok is, bizonyosan csak azért tartják meg a taktust, mert félnek a dirigáló karmester pálczájától.

Hát a tábornok mit érne tábornoki botja nélkül? De én azt hiszem, a tábornok jó botja nélkül a hadsereget győzelemre sem tudná vezetni. Valószínűleg ez volt az oka, hogy Königrätznél elvesztett a csata.

Csak egy jó vezéri botot ismerem s ez Botondé volt. Ervel ütötte be Konstantinápoly kapuját s úgy lett buzogány a neve.

Nem akarom ugyan az igen t. hallgatókat megrikatni, de a botról már annyi vig és jó kedvű szerepet mondtam el, hogy most kénytelen vagyok önökkel szomorú oldalát is megismertetni. Ujból hangsúlyozom, nagyon szomorú. Hogy ne volna szomorú, mikor halálítéletről kell megemlékezni.

Ha halálra ítélnék valakit, pálczát törnek előtte. Ez azt jelenti, hogy többé nem számíttatik az élők közé — csak hogy még nincs anyakönyvelve s ebben rejlik a nagy szerenéseje; mert még ujra fel-támadhat. Látom, hogy önök kételkednek. De még is így van.

Ismét a bot az ajelvény, mely azt a hatalmat, melyet csak Istentől várunk, egy ember kezében levőnek bizonyítja — s ez a királyi pálczá. Ez ruházza fel — symbolice beszélve — a királyt azon isteni hatalommal, hogy a halottakat is feltámaszthatja kegyelmével.

Miután onnól szebbet már a botról nem tudok, kénytelen vagyok kijelenteni, hogy tovább türelmet nem veszem igénybe, ha csak azt nem kívánnák, hogy újból kezdjem előlről.

adó oly súlyos teherképen nehezedett volna a közönségre, melyet az csak alig bírna meg. Az ellenszenv tehát nem maga az iskola, hanem a tulmagas hozzájárulási összeg ellen irányult, mert mindenestre birt némi jogosultsággal azon felfogás, hogy most, midőn a „székely kérdés“ állandóan napi renden van, s midőn a kormány oly készséggel s annyi jó indulattal igyekszik bajainkon segíteni, talán méltányos lenne s e jóravaló nép meg is érdemelné, hogy a hadügyi kormány saját költségén vagy legalább kisebb hozzájárulási költséggel állítsa be azt a katonai iskolát, hisz e megye annyit áldozott kultur és humán czélokra, mint aránylag az ország egy megyéje sem s ez által megmutatta, hogy tud lelkesülni s adakozni minden üdvös és hasznos eszméért, s multja tehát kezeskedik, hogy a katonai iskola iránt sem lehet idegen s akarva is áldozni, de nem oly magas mértékben, mint a hogy a hadügyi kormány követeli.

Igy történt meg az, hogy a folyó hó 20-ra összehívott törvényhatósági bizottsági közgyűlés nem szavazta meg a kívánt 8%-os pótdadót. És ebben mi — mint már elmondottuk — nem az eszme iránt való idegenkedés jelét látjuk, hanem egyszerűen azt, hogy a bizottsági tagok a hozzájárulási összeget tulmagasnak találták.

Mi hisszük és reméljük, hogy ezzel a katonai iskola eszméje nincs teljesen elejtve s hogy az később oly alakban fog ismét felszínre kerülni, hogy az kedvezőbb megoldást nyerend. Ha már a hadügyi kormányunk szándéka Székelyföldön egy katonai iskolát állítani, maga a hozzájárulási költség csak másod sorban jöhet tekintetbe. Nem egy precedens van rá, hogy felállítandó közintézményeknél az állam és megyék vagy a községek között a hozzájárulási arány szabad egyezkedés tárgyát képezze s így a megye mostani határozata sem jelentheti azt, hogy a székely katonai iskola kérdése végleg megbukott. A hadügyi kormány bizonyára be fogja látni a mi anyagi helyzetünket s követelését redukálva annyit fog kérni, a mennyit mi megadhatunk. Hogy ez így legyen, szívünkben kívánjuk.

O.

Ünnepi beszéd.

Irtá és a kézdivásárhelyi nép- és polgári iskolák, valamint az Erzsébet árvaház együttes milleniumi ünnepélyén, 1896. máj. 9-én elmondotta: M. Székely János, népisk. igazgató.

(Vége.)

Letűnt a látóhatáról a gyászostörök korszak is. Nem tudta felemészteni a magyar szívósságot, nem tudta megtörni nemzetünk erejét, mert a hazaszeretetből életet, jövőt, kitartást merített. Midőn I-ső Lipót király alatt Petneháziak és Ramostaháziak örök dicsőségű vitézsege Budavárát s utána nemsokára a töröknek eddig hódolt területet visszaszerezte: nemzetünk öröme utólrhetetlen, boldogsága leírhatatlan volt. Örömben a királyváasztás jogáról is lemondott s törvényt alkotott arról, hogy a Habsburg-családban a korona örököség útján szálljon fiórlóra. De öröme nem tartott sokáig. Ausztria Magyarországgal meghódított tartományként akart elbánni s midőn ez ennek ellenesegült, alkotmányát felfüggesztette, függetlenségét megszüntette, a lelkiismereti szabadságot békóba verte s a törököktől visszafoglalt területen — a protestans vallás szabad gyakorlatát megtiltotta. Vulkánhoz hasonló forrongó

állapotok tartották szünet nélkül izgatottságban a kedélyeket. Csak egy intő szó, a szabadság szelének csak egy fuvallata kellett, hogy az elkeseredés, a létért való harez tüze lángra lobbanjon. — Megtörtént. II. Rákóczy Ferencz a Boeskey István, Bethlen Gábor és Rákóczy György szabadságszeretetének és szellemének örököse a dicsők és halhatatlanok egyike, a Rákóczy-család egyik büszkesége, a nemzeti hősök óriása tüzte ki a politikai és lelkiismereti szabadság zászlóját s küzdött éveken át orszárlánként s mikor nem tudta nemzetét a szabadságnak mindennél becsesebb kincsével megajándékozni, inkább választotta az önkéntes száműzetés sorvasztóan keserű kenyerét, mintsem lássa s tűrni legyen kénytelen — édes hazájának elnyomott helyzetét. — Minő szomorú idők voltak ezek! Ismétlődtek a kurucz- és labanczidők, midőn magyar fegyver irtotta a magyart.

Nincs toll, mely leírja, nincs eset, mely lefesse, hiányos az ismerés, szótára a magyar nemzet küzdelmeinek leírására, szenvedéseinek lefestésére, viszontagságainak elbeszélésére. Miért kísértsem én meg? Hiszen, ha mellőzném is, a mult évszáz utolsó két tizede és a jelen század első felében az alkotmányért, függetlenségért, önállóságáért, törvény által biztosított jogaiért folytatott szakadatlan harezot; ha csak a II. József németesítő törekvéséről akar-nék megemlékezni; ha csak az édes anyanyelvünknek jogaiba való visszahelyezéseért kiállott küzdelmet akar-nám méltóan esetelni: már akkor is Demoszthenes szónoki és Jókai leírói tehetségével kellene birnom.

Tisztelt Ünneplő közönség! Kedves Tanuló Ifjúság! Ki ne hallott volna azon nagy időkről, melyről a költő megírta: „Születni fognak nagy napok, élet-halálnak véres napjai“ Ez a korszak képezi történelmünknek legragyogóbb, legfényesebb lapjait. Az 1848—49-iki önvédelmi harez, a magyar szabadságharez van ott megörökítve. Szent Isten! Van-e nép, létezik-e még nemzet széles e nagy világon, melynek jogaiért, önmaga szerezte alkotmányának élvezhetőségeért annyi vért kellett ontani, mint a magyarnak! Az önállóság nemzeti jellemvonása volt, csoda-e, hogy a zsarnokságot gyűlölte?

Gondoljunk meg, ha valaki azt kívánná szomszédjától, hogy az az ő tudta és beleegyezése nélkül soha egy lépést se tegyen, önmaga keresményéből, saját czéljára, az ő jóváhagyása nélkül egy krt. se költöszön, hagyja gyermekeit tudatlanul felnőni, telkét, épületét elpusztulni, szóval, ha az egyik szomszéd a másiktól azt követelné, hogy feledje el zengzetes anyanyelvét s áldozzon idegen Istennek, vetkezze le nemzeti jellegét, tagadja meg multját, mondjon le jövőjéről, — szóval a más kedvéért legyen öngyilkos: önértetes ember megtenné-e? Ime, Kedves Ifjúság, ezt kívánták tőlünk osztrák szomszédaink, s midőn a magyar önértetésben megbántva, Isten és ember előtt tiltakozott e jogtiprás, e zsarnoki felfogás ellen — akkor nyakára zuditották a zsarnokság nyers tömegeit, felbujtogatták a hálátlan nemzetségeket, kikkel a magyar nemeslelkűség megosztotta jogait, szabadságát, vérell szerzett alkotmányát. A nemzetségek e galádsága türelmének századokon keresztül vékonyított fonalát elszakította, a magyar orszárlan megrázta sörényét s letiporta a haszontalan, hálátlan fergeket. Ekkor a muszka-csordák százai ezer éven át honfivérrel öntözött és megszentelt hazánkat, a szabadságszeretet e klasszikus földjét elárasztották, megfertőtlenítették. Harezolt a nemzet apraja, nagyja, ifja, véne, gazdaga, szegénye. A magyar vitézség, a névtelen félistenek csodatettei bámulatra ragadták a világot, de csak bámult s kővé meredve engedte eltiporni a szabadságot, a szabad magyar nemzetet. Gyászos idők, fájó emlékek, de a büszkeség és örök dicsőség napjai voltak azok. Azon kornak legragyogóbb napja, a történelemnek legdicsőbb alakja, a halhatatlan emlékü Kossuth Lajos és szabadságharezünk többi szellemi óriásai, névtelen félistenei a legnagyobb részben alusszák már örök álmukat, nem különben gr. Szécsényi István, a legnagyobb magyar, Deák Ferencz, a haza bölese, s a többi dicső alakjai történelmünknek szintén a tulvilág lakói.

Kedves Tanuló-Ifjúság! Az szabadságot elfojtani lehet, de megölni nem. A szabadság szelleme kitör s elsőprútijából, a ki elég vakmerő elébe állani. Így történt ez a multban, így van ez a jelenben, — s így fog lenni a jövőben is. Ennek és ezérvés szívós kitartásunknak s felséges urunk, apostoli kirá-

lyunk nemes szívének, alkotmány szeretetének és fenkölt gondolkodásának köszönhetjük, hogy ma szabad nép vagyunk és a szabad népek sorába tartozunk, s hogy az utóbbi 30 év alatt századok mulasztásait pótolhattuk ki.

Nemzetem Ifjúsága! Honfoglalásunk ezeredik évfordulójának ezen páratlan nagy ünnepén Európa szeme ránk tekint. A világ bámulja haladásunkat, csodálja fejlődésünket. Őseink megszerezték, apáink ezer éven át megtartották számunkra e hont. Ti vagytok a haza reményei, a jövő oszlopai. Az ősök példája buzdítson kitartásra, hazaszeretetre, lelkesítésen nagy tettekre. Ápoljátok kebletekben a hazaszeretet és egyetértés érzetét. Vigyázzatok, hogy lelketekben ne verjen gyökeret a visszavonás, az egyenetlenség, önzés és irigység átkos szelleme, mert a történelem tanúsága szerint hazánkon csak akkor tudott diadalmaskodni az ellenség, mikor nem értett egyet a magyar, s pártokra szakadt a nemzet. Apáink vitézsége, bátorsága, halált megvető elszántsága, önfelelőzése adjon nektek erőt, lelkesültséget, hogy ha újból szólítva a haza, lehessenek méltó utódai a dicső Árpádoknak. Ne feledjétek soha, hogy:

„Drága föld ez nekünk,
Ad kenyeret tejfel-mézszel;
Ezer éve öntözzük már,
Hulló könnyel, honfi vérrrel.
Ezer éve, hogy a zászlót
Feltűztük a Kárpátokra.
Foglaltjátok a hazát
Mindennapi imádkozba“.

(Pósa Lajos.)

„A gondviselésbe vetett szent hitet megőrizni, a szabadságszeretetet ápolni, a jézusi erényeket gyakorolni, a művelődés kincseit gyűjteni, a munka verejtékével ékeskedni, hazáért, királyért élni, halni, nemzetem virága, ifjúság, ez a te honfoglaló hivatásod“ (Eötvös K. Lajos), de e hivatásod teljesítése közben sohase feledd Deák Ferencz, a haza bölcsének következő szavait:

„Ha majd egykor testben, lélekben kifejlődve, fellépsz az élet komoly pályáján; ha majd a polgári kötelességnek szigorú szava töled munkát, erőt s fáradságot, talán életedet s a földi életnek minden örömeit, minden reményeit kívánja áldozatul: ne késekedjél, első és legszentesebb legyen előtted a Haza“. És most rebegjen ajkunk halált Istennek, ki ezer éven át megtartotta imádott hazánkat s mondjuk, egy szívvel lélekkel:

Eljén és virágozzék az ezer esztendő dicső magyar Haza!

Eljén a király!

A kézügyesítő oktatásról.

Akik a mai nevelési rendszer hiányait, hátrányait a végből kutatják, fűrkészik, hogy azon javítsanak, azt tökéletesítsék, bizonyára örömmel fogják üdvözölni társadalmunk egyik ismert alakjának s jeles paedagogusnak: Kiss Jenőnek és Csúrka Istvának, a kézügyesítő oktatásról írt s a debreczeni Gönczy egylet által kiadott műveiket.

Két tanulmány van ez érdekes füzetkékben; az egyiket Kiss Jenő polg. isk. tanító, a másikat Csúrka István debreczeni tanító írta. Mind a két mű pályadíjjal lett kitüntetve. Kiss Jenő munkájában az ordélyi viszonyokat tartva folyton szem előtt, ehhez alkalmazottan írta művét, Csúrka István pedig az alföld embere lévén, az itteni viszonyoknak lett apostolává. A két mű tehát egymást teljesen kiegészíti s hazánk bármely vidékén használható. Nagy szakértelennel, ügyes és meggyőző indokolással helytelenítik mind a kettőn a mai, hibás rendszert, melynek nincs egyéb czélja, minthogy a növendékek lelki tehetségeit, szellemi tulajdonait kifejtse s semmi gondot nem fordít arra, hogy a munka megkedveltessék, megszeretessék. Ezután pedig rámutatnak a helyes s igazi utra, mely nem a haszonért tanítja az iskolában a munkát, hanem a kézügyesség, a szellemi képességek fölébrasztásáért, fejlesztéséért s a munka megkedveltetéséért. Eszközül tekintik a munkát arra nézve, hogy az erkölcsök szelidüljenek, a jellem, az akarat határozott irányt nyerjen s hogy a gyermek munkáját kedvvel, élvezettel, örömmel végezze.

Eredményt leginkább azon nemesiső hatástól várják, melyet a munka a növendékekre gyakorol, s mely azután egész életük folyamán irányítója lesz gondolkodásuknak, cselekvéseiknek, tetteiknek.

Az érdekes két mű közül — mind minket leginkább érdeklő — Kiss Jenőét kívánom bővebben ismertetni.

Munkája első részében a közügyesítő oktatás rövid történetét vázolja, mely más-más elnevezések alatt, de már 100 év előtt is foglalkoztatta a paedagogusokat. Azután a munka hatását ismerteti. Szerinte a munka fölép a tanításban mint oktató, a nevelésben mint örökös az erkölcsök és jellem kifejlődése fölött, az elméletben mint fékező, hogy az elméleti ismeretekben való túlterjeszkedést és felesleges tanítási eljárásnak gátat vessen s mint előkészítő, a mennyiben a gyakorlati életpályákra a közügyességet, előismereteket nyújtja.

Nem helyes, hogy a közügyesítő oktatás külön tantárgyként taníttassék; ellene van annak, hogy az legyen a tanítás központja, hanem mellérendelt, kapcsolatos viszonyba kívánja hozni az elméleti oktatással s a tantervben helyet kíván neki. Ez által lehetővé van téve a népiskolai oktatás egyszerűsítése, a gyakorlati kívánalmaknak megfelelőbb alakban való keresztül vitele s az, hogy a tanítók jelen képzettségük mellett is — kevés jóakarattal — ezélt érthetnek.

Ezután a következők s a fölvetett tárgyra vonatkozó kérdésekre ad bő, tárgyilagos s ismereteket is nyújtó fölvilágosítást:

a) Mit értünk a foglalkoztató tényleg mód alatt s miben van annak lényege.

b) Mik azok az okok, a melyek a jelenlegi népiskolai tantervnek, tanítási eljárásnak a foglalkoztató tanmódhoz alkalmazottan való átalakítását megkívánják?

c) Vannak-e s melyek azok a gyakorlati irányelvek, a melyek a közügyességi oktatásnál érvényesültek vagy érvényesülésre a mai hazai népiskoláinknál alkalmasak?

d) Mely foglalkozások és minő fokozatban alkalmazva képezhetik a foglalkoztató tanmód tananyagát?

e) Melyek azon módszertani eljárások, a melyek a közügyességi oktatásnál sikerrel alkalmazhatunk?

Munkájának értékét kétszeresen emeli az, hogy egy teljesen egész, jól kidolgozott tantervet nyújt mely e nemből — mint tökéletes és elfogadható egészen új valami.

A közügyesítő oktatásra az alsó osztályokban, hol ennek tisztán paedagogiai iránya van, 4 órát, a két felső osztályban, hol már a nemzetgazdasági irány is tekintetbe jő, 6 órát szán.

Az alsó osztályokban feldolgoztatja: a papírt szalmát, kendert, hánscot, fenyődoboz pikkelyeket, agyagot, viaszt, továbbá a gyermekek által készíthető játékok nyers anyagait, a vékony pléht és sodronyt.

A felsőbb osztályokban a szalmát, vesszőt, fát, sást.

Tantervben külön van feltüntetve az őszi, téli, tavaszi és nyári tananyag.

Ezek volnának röviden, dióhéjba szorítottan előadva azon főbb pontok, melyek körül Kis Jenő műve forog.

A kritika egyhangú elismeréssel szölt a műről s örömmel üdvözlöve az új irány apostolát, ki ez idő szerint még a meg nem valósítható rendszer híve, de mely rendszer helyességét mindenki elismeri. Üdvözljük mi is és örülünk, hogy városunk kebeléből való az úttörő.

A könyv Turóczy László könyvkereskedésében 80 fillérért kapható. **Martzi Ferencz.**

Irodalom.

— **Milleniumi egyforintos Petőfi-kiadás.** Az „Atheneum” irodalmi részvénytársaság, mely Petőfi összes műveit képes diszkiadásban és jegyzetes, több kötetre osztott számos kiadásokban elterjesztette, most Petőfibről olyan olcsó kiadást rendezett, a mely lehetséges teszi, hogy s demokrácia lánglelkű költőjének költeményei a szegényebb néposztályoknak birtokába is eljuthassanak. Igazi milleniumi ajándék ez a kiadás a nép részére, mely 1 forintért megszerezheti Petőfi Sándor összes költeményeit igen díszes piros vászonkötésben, melynek aranymetszésű tábláját a budapesti Petőfi-szobor képeinek sikerült bronznyomata díszíti. Már a kötet kiállítása is oly vonzó, annyira tetszetős, hogy a szem okvetlenül megakad rajta.

— **A „Pallas Nagy Lexikona”** füzetes kiadásából most kaptuk meg a 147—150. füzeteket, melyek a Kolumbia—Közellátás czímű közé eső lexikális anyagot magyarázzák, s egyuttal befejezik a X. kötetet is. A díszes kivitelű színyomatok és jól sikerült mellékletek egész sora gazdagítja e füzeteket, melyeknek tartalma annyira változatos és közérdekű, hogy csak a fontosabb czikkek megemlítésére szorítkozhatunk. Mindjárt a 147. füzet elején meglep a gyönyörű, remek aranynyomású Koronázási palást melléklete, melynél szebbet a Lexikon még alig adott; érdekes a Korrektura melléklete is (szövege Pusztai Ferencztől a Pallas nyomda vezetőjétől), mely példában mutatja be a bonyodalmas korrekturát; a Ködfoltok czikket a spirális ködök melléklete magyarázza, mely Gotthardt Jenő fotográfia fölvétele után készült. — A 148. füzet folytatja a Koponya nagyérdékű leírását Mihálykóvics tanár tollából; másik, szinte unikum számba menő czikk a Korvina külön melléklet (megírta Csontos J.), mely a dícső Mátyás fényes könyvtárát ismerteti az adatoknak eddigelő ismeretlen bőségével, s egyuttal pompás színyomatban mutatja be a budapesti egyetemi könyvtárban levő Treophrastus Korvin-kódexének bámulatos szépségű czimképét. Még két fekete nyomású lap (kőkorszak és könyvkötészeti gépek) emeli e füzet értékét, melynek végén a dícső emlékü Kossuth Lajos életét és családjának egész történetet kapjuk. — A 149. füzet négy sliszertű, remek bőrkötésű könyvtáblát mutat be első mellékletén; a Gottermayer műhelyéből; a könyvnyomtatás szövegét (írta Pusztai Ferencz) a 42 soros Gutenberg félt biblia előszava ékesíti, a harmadik mellékleten pedig a Kőrösi-féle kapjuk. — A 150. füzet ismét négy gyönyörű könyvtáblát hoz első mellékletén, a másodikban pedig a Közsézsztémát jellemző táblát maradványával; az egyes czikkek közül kiemeljük a Könyvkereskedelem folytatását, s az eredeti felfogással és sok tudással megírt Könyvnyomtatást. E füzettel zárul be a X. kötet, mely 60 ivre terjed, tehát jóval felülmúlja azon arányokat, melyekben a Nagy Lexikon eredetileg tervezve volt. Az igazgatóság ezen önzetlensége minden kommentárnál jobban dícséri e vállalatot, melynek alapja nem az anyagi érdek, hanem a nemzet kultúrája: s ebben rejlik sikerének és nagy elterjedésének titka.

Idegenek forgalma.

Május 8-tól 22-ig.

Millenium szálló: Götzey Mátyás utazó Bécs. Litte László utazó Brunn. Beck Ignác utazó Bécs. Arkori Adolf utazó Bécs. Dr. Valleró József állatorvos Jassi (Románia). Ditrich Vilmos utazó Prága. Ehrlich József utazó Gleichenberg. Mihácsi György ezredes Jassi (Románia). Guttman József utazó Bécs. Kohn Jakab utazó Bécs. Blegar Lajos utazó Bécs. Kohn Gerzám utazó Bécs. Gáll János kereskedő Fiumé. Deutsch Sándor utazó Budapest. Posner Dávid gép utazó S.-Szent-György. Nemes Sándor utazó Budapest. Hirschl Manó utazó Budapest. Pohl György utazó Budapest. Lázár Mihály földbirtokos Doboly. Maschek Leó es. kir. főhadnagy, Szilágyi József vállalkozó S.-Szent-György. Bérezi Jenő biztosító titkár Kolozsvár. Dzdali Mihály utazó Brassó. Hilinger Mór utazó Szeged. Heim Ferencz m. kir. honvéd alezredes Brassó. Rideli Ferencz utazó Segesvár. Steiner Vilmos utazó Budapest.

Nemzeti szálló: Monty Fülöp utazó Bécs. Berger Tuages utazó Bécs. Gärtner Herman utazó Bécs. Dr. Haller Sándor és neje Bruck. Bettelheim József utazó Bécs. Fischer Manó utazó Bécs. Győri Mór utazó Bécs. Löwinger Gyula utazó Bécs. Steiner Izidor utazó Bécs. Silberbauer N. utazó Bécs. Tscheffer Ágoston utazó Bécs. Láng Béla utazó Bécs. Hartman S. utazó Bécs. Rona Wiliám utazó Bécs. Wittassok Károly utazó Bécs. Jónás Mór ügynök Bécs. Pfalon Károly utazó Budapest. Kelemen Lajos tisztii ügyész S.-Szent-György. Grün Mór utazó Budapest. Sugár Emil hivatalnok Budapest. Csiki Zakariás utazó Budapest. Szewald Alfréd utazó Brassó. Feigelstok Lajos utazó Villány. Czink Károly ügynök Brassó. Domokos Imre magánzó Kovászna. Eisner Hugó utazó Brassó.

Jancsó szálló: Krishaber Ármin utazó Budapest. Diamant Nathan utazó Budapest. Theul Adolf kereskedő Hosszufalu. Friedman Ignác utazó Budapest.

Ujdonságok.

— **Lapunk jövő száma** a közbeeső ünnep miatt csak május hó 31-én jelenik meg.

— **Időjárásunk** végre egész nyárias jellegűt öltött. Gyönyörű meleg napok követik egymást. Persze, hogy most már ismét májusi esőtől áhitozik a gazdaközönség.

— **Közdivásárhely város képviselő-testülete** f. hó 22-én gyűlést tartott, melynek kevés, de érdekes tárgyai közül megemlíti, hogy az új bérkoesi szabályrendelet a megyei tisztii ügyész által tett észrevételek részben való elfogadásával kiegészítve, meg erősítést végett felterjesztettni rendeltetett. A képviselőt továbbá elhatározta, hogy felterjesztést intéz a nagyméltóságú vallás és közokt. miniszter urhoz, hogy a függőben levő iskola ügyben nyilalkozni méltóztatassék az iránt, hogy az állam átveszi-e avagy nem, mert az iskola részére bérelt lakház bérletét felmondották s ma-holnap nem lesz azt hova elhelyezni. Továbbá a képviselőt utasította a tanácsot, hogy a meglévő iskola-alapból épületanyagokat szerezzen be, hogy bármely esetben az iskola építés haladékok ne szenvedjen. Molnár Józsiás országgyűlési képviselő indítványa folytán a képviselőt az ezredéves ünnepség emlékére polgármester, rendőrkapitány, pénztárnok és főjegyző részére 80—80 frt, a többi tanácsos részére 50—50 frt, az írkok részére 30—30 frt s a rendőrök részére 10—10 frt milleniumi jutalmat szavaz meg a kiállításra való felutaztatás költségeinek fedezésére. A városi tanács nevében polgármester mondott hálás köszönetet a képviselő testületnek ezen szép ajánlatáért.

— **Hymen.** Szántó Károly, ördögkúti körjegyző, szilágyvármegyei törvényhatósági bizottsági tag anyakönyvvezető, s a jegyző szigorló bizottság tagja, eljegyezte Nagy Vilmát, s.-szentgyörgyi Nagy László városi I-ső tanácsos és alpolgármester kedves leányát.

— **A király és a Milleniumi Történet.** Ő Felsége az ezredéves kiállítás sokszorosító pavillonja megtekintése alkalmával, legelőször az Athenaeum részvénytársulat kiállítását szemlélte meg Emich Gusztáv vezérigazgató kalauzolása mellett. Szemébe tűntek a Szilágyi Sándor által szerkesztett tíz kötetes Milleniumi Magyar Történet eredeti képei, melyek közül a Benesz Gyula által Vaszaray Kolos hercegrímás bevezető czikkéhez rajzolt allegorikus kép és Munkácsy honfoglalás czimű képe különös tetszésben részesültek. Ez alkalommal behatóan megtekintette a mű megjelent első három kötetét is, melyekről szintén több ízben elismerését fejezte ki Emich Gusztáv igazgató előtt, mondván: „Igazi szép és nagy vállalkozás.” Valóban ritka eset, hogy magyar király magyar könyvvállalatot így megdicsérjen.

— **A „kovásznai fürdő részvénytársaság”** május 17-én tartotta VI-ik évi rendes közgyűlését, melyre megének szeretett főispánja is mint ar.-társ. ölnöke megjelent. A kegyelmes ur megérkezése valószínűs ünnep volt Kovásznán. A reggel 8 órai vonatot, melyen az általános szeretett főispán ur jött, a kovásznai indóháznál nagy néptömeg, díszes banderium zászlók alatt várta. Hollaky Attila orbi főszolgabíró üdvözölte a kedves vendéget, melyre ő szívélyes hangon válaszolt. Ezután elől a zászlós lovasok, ezek után a hosszú kocsisor robagva indult a falu felé. Benn a tüzoltó zenekar fogadta a díszes menetet, harsogó zenével. A nép pedig hullámozott az utcákon és köztéren s mindenki látni óhajtott az ünnepelt ferfit, a „legmagyarabb székelty,” kit elévülhetlen érdemeiért a legmagasabb helyről jött kitüntetés ért. Maga a gyűlés, a Deák Imre-féle színpadon gyorsan folyt le. Lázár Mihály alelnök, pontban 10 órakor a gyűlésbe érkező főispán urat a királyi kegy alkalmából átértett szavakkal üdvözli, melyre a kegyelmes ur férfias, meleg szavakban válaszolt. Viharos éljenzés követte a beszédét. Miután az elnök a gyűlést megnyitottnak nyilvánította, dr. Zentai Dávid vezérigazgató terjesztette elő az igazgatóság jelentését az 1895. évről. Majd Deák Domokos f. b. tag, mint megbízott teszi meg jelentését. D. Veres Gyula javaslatai után az igazgatóságnak és a f. ü. bizottságnak — a fentartandók fentartásával — a felmentvény megadatott. A nyeremény (2273 frt 01 kr) az alapszabályokban írt arányban fel fog osztatni. Minden részvény után 7% nyeremény

jut. Az 1896. évi előirányzatot Dr. Zentai Dávid vezérigazgató előterjesztése után egyhangulag elfogadta a gyűlés. Elhatározatott az is, hogy a kovásznai borvizet a kiállítás alkalmával megismertessék a fővárosban. Erre nézve az igazgatóság fog intézkedni. Megválasztott a 30 tagú nagy választmány a vidékiek bevonásával. A vajnafalvi Mikes-fürdő bérbe fog egy évre adni. Mivel a keresk. törv. és az alapszabályok értelmében a múlt év december 31-ig indítványok be nem adtak, ilyenek tárgyalása nem fordult elő a gyűlésen. Több tárgy nem lévén, elnököl főispán ur a kovásznai f. r.-társaság 1896. évi nagy gyűlését befejezettnek nyilvánította. A részvényesek pedig azon megnyugtató tudatban oszlottak szét, hogy a részvény-társulat ügyeire egy szebb jövő hajnala kezd derengeni. Délben kedélyes bankett volt az ujjvilágban, melyen sokan vettek részt, s a zúzó zenekar precíz előadott darabjai mellett derült kedélyhangulatban folyt le. Önkéntérthető, hogy jó magyar szokás szerint tósztokban sem volt hiány. A délutáni vonattal a főispán ur székhelyére utazott vissza.

— **Ezredévi ünnepély Zabolán.** Vártamillekesebb helyről megemlékezni azon ünnepélyről, melyet Zabola község iskolája f. évi május hó 9-én az ezredévi ünnepélyére rendezett, miért is részéről veszem a bátorságot röviden ezen iskola által is rendezett szép ünnepélyről a nyilvánosság terén megemlékezni. Az ünnepélyességet már korán reggel jelezte az iskolás gyermekek élénksége és csoportosulása, kik nemzeti színes csokorral melettük mintogy tudtul, hogy ma ünnep van, hazánk ezredévi dísző fönnállásának ünnepése. Az ünnepélyesség délelőtt 9 órakor vette kezdetét, mikor is az iskolás gyermekek kellő sorrendben tanítójuk és Földes György ev. ref. lelkész vezetésével templomba vonultak háláadó isteni tiszteletre. A gyermekek serege és a községi lakosság nagy száma a templomot zsúfolásig megtöltötte. A háláadó isteni tisztelet „Te benned bízunk eleitől fogva” énekekkel vette kezdetét, melynek elhangzása után Földes György ev. ref. lelkész tartott lélekemelő imát. Az isteni tisztelet végeztével az iskolás gyermekek ismét kellő sorrendben az iskola feldíszített udvarára vonultak, a községi lakosság nagy kíséretével — megkezdve a programot, melyet e napra megállapítottak. Az ünnepélyt Földes György helybeli lelkész igen szép és lelkesült beszéddel nyitotta meg, mely után következett a községi előjáróság által az iskola részére vásárolt zászló felszentelése Földes Györgyné zászlóanya védnöksége alatt, mi az egyház, iskola, község és 48-as honvédek nevében, jelmondat után megkoszorúzva átadott a zászló Csekme Mózes iskola igazgató tanítónak, kinek előmondása után leléptek a fogadálmát az iskolás gyermekek, hogy hívek lesznek zászlójukhoz. Ezután következett szép szavalmányok és énekek után az ünnepélyt Balog Albert tanító zárta be, igen szép, átgondolt és lelkesültséggel előadott beszéddel, mire a közben megérkezett kézdívárshelyi zenekar a „Hymnus”-t zenélte a nővendékek és jelenvolt községi lakosság lelkesült ének kísérete mellett. Ennek is végeztével tudtul adatott, hogy d. u. 2 órakor kirándulás lesz a szabodba, mi örömmel és éljenzéssel fogadtatott, a mi délután két órakor zene kíséret mellett meg is történt, az iskolás gyermekek zászlójuk alatt a községi lakosság nagy kísérete mellett vonultak ki a község közepében levő „Nyíres erdő” pusztájára, hol hazafias énekek, játékok rendezése és táncmulatsággal egész késő estig igen jó kedély-hangulat uralkodott. Innen este az iskolás gyermekek ismét zászlójuk alatt, zenekíséret mellett visszavonultak az iskola udvarára, hol ismételt hazafias énekek éneklése és a hazának éltetésével az ünnepély véget ért. Adjon Isten hazánkunk sok ily szép hazafias ünnepélyeket. Both György, k. jegyző.

— **Főispán változás.** A „M—g” május hó 22-én érkezett száma több főispáni változásról vesz és ad hírt; ezek között azon értesüléslről olvasunk, hogy Maurer Mihály brassói főispán megválik állásától s helyébe báró Szentkezeszty Béla fog kinevezetni. A „M—g” híre természetesen nem hivatalos forrás nyomán került ki, de a kombináció főispán változás esetén nagyon valószínű. Szentkezeszty Béla báró, ki a szomszéd vármegyében, Háromszéken nagybirtokos, népszerű névvel bír nemcsak itt, hanem Brassó vármegyében is s az ottani nemzetiségi viszonyok között a magyar állameszme kiváló munkására találja benne.

— **Szerbia haragja.** Novakovies miniszterelnök és külügyminiszter francia fordításban megküldte Szerbia külföldi képviselőinek Kossuthi Ferencz ismert beszédének több sértő passusát, oly meghagyással, hogy azt közöljék azon kormányokkal, hol aacreditálva vannak, annak jeléül, hogy míg Szerbiában ama csöcselék, mely élén érteletlen diákokkal, megsértette a magyar zászlót, ezért bűnhődött, addig a magyar parlamentben egy állítólagos európai műveltségű pártvezér egész büntetlenül gyalázta a szerb ezimert.

— **Egy aranyat egy magyar szóért.** Palágyi Menyhért lapja Jelenkor legutóbbi számában jelentést tesz közzé arról a pályázatról, melyet 30 idegen közhasználatu szónak megmagyarisítására, illetőleg magyar egyenértékkel való helyettesítésére hirdetett volt. A jelentés 109 pályamunkáról számol be, a mi tanúságot tesz arról a nyelvészkedési hajlamról és kedvről, mely a magyar társadalom minden rétegében tapasztalható. A pályamunkák között sok figyelemre méltó akadt, melyek nem egy érdekes szóval gazdagítják a magyar nyelvet. A bíráló bizottság, melynek tagjai Szabó Endre, Hevesi Sándor és a lap szerkesztője voltak, 10 szónak odaitélte az egy arany jutalmat. A pályanyertes szók a következők: szálfinom = szupilis, = haszonhír = reklám (beküldte: Kálmán Margit), utszéli = banális, ebhitű = ezioikus, tömegbujtó = pikáns (bek. Burisies Ernő), hátmögi = obskurus (bek. Szigeti József), magaunt = blazirt (bek. dr. Csapodi István egyet. tanár), förmeteg = brüszk (bek. Ehen Jánosné), bírok = sport (bek. Vajda János). A husz idegen szóra, melyeknek magyar egyenértékét megtalálni nem sikerült, a lap

ujra pályázatot hirdet, hozzácsatolván még a következő szavakat: pöz, sablon, tabló, panorama, bazár, katasztrófa, szuggerálni, politika, diplomata, trenirozni. A pályamunkák június hó 15-ikéig a lap szerkesztőségébe (József-utca 81.) küldendők.

NYILTÉR*)

Nyers selyem básztrahakhoz való kelmét 8 frt 69 krtól 42 krt 70 krig egy teljes öltönyre — Tussors- és Shantung-Pangoes valamint fekete, fehér, színes Henneberg-selyem 35 krtól 11 krt 65 krig méterenként sima, csikós, kockázott, mintázott damaszott stb. mintogy 240 különböző minőségben, 2000 szímben és mintázatokban stb. a megrendelt áru postabér- és vámmentesen a házhoz szállítva, mintákat postafordulattal küld Henneberg G. (cs. és k. udvari szállító) selyemgyára Zürichben Svájcba címzett levelekre 10 kros, és levelező-lapokra 5 kros bélyeg ragasztandó. Magyar nyelven írt megrendelések pontosan elintéztetnek.

Richter-féle Horgony-Pain-Expeller Liniment. Capsici comp.

Ezen hírneves háziszser ellentáll az idő megpróbáltatásának, mert már több mint 25 év óta megbízható, fájdalomcsillapító bedörzsölésként alkalmazatik köszvénynél, csúznál, tagszaggatásnál és meghűléseknél és az orvosok által bedörzsölésekre is mindig gyakrabban rendeltek. A valódi Horgony-Pain-Expeller gyártója Horgony-Liniment elnevezés alatt nem titkos szer, hanem igazi népszerű háziszser, melynek egy háztartásban sem kellene hiányozni. 40 kr., 70 kr. és 1 frt. üvegenkénti árban majdnem minden gyógyszerárban készletben van; főraktár: Török József gyógyszerésznél Budapesten. Bevásárlás alkalmával igen óvatossá legyünk, mert több kisebbbértékű utánzat van forgalomban. Ki nem akar megkárosodni, az minden egyes üveget „Horgony” védjegy nélkül mint nem valódit utasítsa vissza.

Richter F. Ad. és társa, csás. és kir. udvari szállító, Rudolstadt (Thüringia).

*) E rovat alatt közöltekért nem vállal felelősséget a szerk.

HANKÓ ÉS HORGÁSZ

ÁSVÁNYVIZEK.

„Hankó” megfelel a Karlsbadi híres vizeknek s bátran nevezhető magyar Karlsbadnak. Ennek használatára mindenféle gyomor-bélbaj és aranyeres bántalmak biztosan gyógyulnak.

„Horgász” összetétele ugyanaz, mint a világhírű Gleichenbergi. Kitűnő hatása fényesen bebizonyult gége-, tüdőbajoknál és enyhébb gyomorbajoknál. A „Horgász” viz mint kitűnő borviz borral is igen jól élvezhető. Ennek élvezete mellett hosszabb mulatság után is kellemetlen érzése, főfájása nincs az embernek.

Kizárólagos főraktár:

IFJ. JANCsó MÓZES

nyomdatulajdonosnál

Kézdí-Vásárhelyt.

Az

„Agrár Takarékpénztár Részvénytársaság”

Marosvásárhelyt

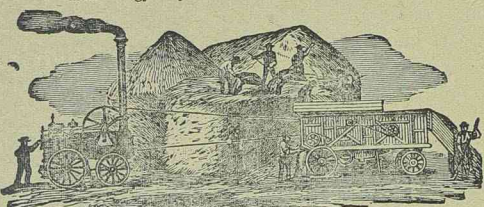
1896. július elsején kezdi meg üzleti működését.

Előjegyzéseket és bejelentéseket jelzálog és más kölcsönökre azonban már addig is elfogad

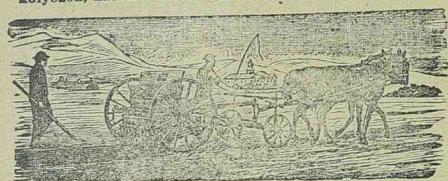
95. 2—6.

az Igazgatóság.

Clayton & Shuttleworth
 mezőgazdasági gépgyárosok © Budapest Váci-körút 63. sz.
 által a legjutányosabb árak mellett ajánlatnak:

Locomobil és gőzcséplőgép-készletek 2 1/2 egész 12 lóerőig, továbbá járgány-cséplőgépek, tisztító-rosták, konkolyozók, kaszáló- és aratógépek, boronák, szénagyűjtők.

"COLUMBIA" a legjobb sorvetőgépek, szecskavágók, répavágók, kukorica-morzsolók, darálók, őrlő-malmok.

Egyetemes acél-ekék és minden egyéb gazdasági gépek.

Részletek árjegyzékek kiskönyvtára ingyen és bérmentve küldetnek.

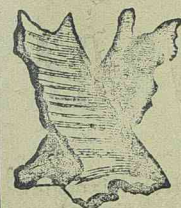
SCHISSER PÁL
 első nagy kárpitos-butor-raktárában
 Kézdi-Vásárhelyt

nagy választékban kaphatók a legsolidabban munkált ruganyos szalon-butorok minden minőségben. Teljes garnitúrák: egy kanapé, 6 drb karosszék 100 ftól feljebb, ezenkívül mindenféle divány ottománok, faragott, tömören hajlitott faszékek, és függőnytartók tükrök, toilett-asztalok, lószőr és tengerifü matraccok, és sodronyágbetétek galvanizált sodronyból, tömör fakerettel és vasalással, egy nagy ágyra darabja 9 ft.

Az üzethelyiség a kaszinó-épület földszintjén van.
 (23 27—100)

Az anyakönyvvezetők részére előírt nádszékek és diványok jutányos áron kaphatók.

FEHÉR A. ADOLF
 bőr és cipő-felsőrészek gyári raktára
 nagyban és kicsinyben
 BUDAPEST,
 VII., Kerepesi-út 49.
 Nagy raktár mindenemű
 bőrök,
 cipész-kellékek
 és saját készítményű
 cipő-felsőrészekből.

Nagy köpes árjegyzékem most jelent meg, melyet kívánatra bérmentve küldök, egyeztetve minden a kiállítás alkalmával feljövő reálpéz és szimadnia-mesteruraknak ajánlom bőrraktárát megtekintésére. Megrendelések postán és és vasúton csakis utóvét mellett azonnal eszközöltnék.

Hirdetés.

Zabola községével kapcsolatban épült
korcsma és bolthelyiségbe
 vállalkozó kerestetik. Értekezhetni lehet a községi előljáráságnál — Az üzlethelyiség azonnal elfoglalható.

Zabolán, 1896. május hó 16. 96 1—3

Bott György,
 h. kjegyző.

Demes Boldizsár,
 k. bíró.

M. kir. államvasutak.

Keleti vonal.

Érvényes 1896. máj. 1-től.

MENETREND.

BRASSÓ-BUDAPEST.

Érvényes 1896. máj. 1-től

Állomások	Vegyes vonat	Személy- vonat	Gyors- vonat	Állomások	Vegyes vonat	Személy- vonat	Gyors- vonat
Brassó (vendéglő)	regg. 5.08	este 7.48	d. u. 2.45	Medgyes	regg. 10.55	éjjel 12.45	
Botfalva	5.39	8.03		Kis-Kapus (vend., elág. Szab. felé)	11.14	1.01	
Földvár	5.58	8.12			11.41	1.35	
Mogyorós	6.17	8.47			d. u. 1.29	3.06	este 7.59
Apáca	6.36	9.01		Tövis (vend., elágazás Arad felé)	1.55	3.38	„ 8.06
Kőpecz	6.55	9.19			2.17	3.59	
Agostonfalva	7.02	9.25		Nagy-Enyed	2.56	4.33	
Alsó-Rákos	7.19	9.41		Kocsárd (vend., elágazás Maros- Vásárhely felé)	3.06	4.43	
Homoród	7.45	10.03			3.37	5.12	
Kacsa	8.02	10.16		Győres (elágazás Torda felé)	3.47	5.18	
Beno	8.23	10.36			5.24	regg. 6.45	10.45
Erked	8.43	10.51		Kolozsvár (vendéglő)	este 6.13	7.00	11.01
Héjasfalva (elág. Udvarhely felé)	9.12	11.16			8.—	11.17	2.30
Segesvár (vendéglő)	9.35	11.33		Nagy-Várad (vendéglő)	11.04	d. e. 11.32	2.37
.	9.42	11.40		Budapest	regg. 5.45	este 8.10	regg. 7.40

Kézdi-Vásárhely—brassói vasut.

	Sz. v.	Sz. v.	V. v.		Sz. v.	V. v.	Sz. v.
Kézdi-Vásárhely	4.56	délután 10.25	2.37	Brassó	5.20	reggel 8.50	délután 3.00
Imecsfalva	5.09	10.38	2.54	Szász-Hermány	5.34	9.09	3.14
Páva-Zabola	5.22	10.51	3.11	Prázmár	5.53	9.33	3.34
Kovácsna	5.38	11.08	3.43	Kökös	6.04	9.46	3.45
Barátos	5.55	11.24	4.08	Uzon	6.15	10.06	3.57
Nagy-Borosnyó	6.07	11.38	4.27	Kilyen	6.27	10.21	4.09
Eresztevény	6.24	11.55	4.48	Sepsi-Szentgyörgy	6.45	10.49	4.27
Sepsi-Szentgyörgy	6.54	d. u. 12.25	5.28	Eresztevény	7.07	11.17	4.49
Kilyen	7.02	12.33	5.38	Nagy-Borosnyó	7.24	11.47	5.07
Uzon	7.15	12.46	5.54	Barátos	7.45	12.16	5.28
Kökös	7.25	12.56	6.07	Kovácsna	8.08	12.48	5.46
Prázmár	7.45	1.16	6.34	Páva-Zabola	8.19	1.01	5.57
Szász-Hermány	8.01	1.32	6.54	Imecsfalva	8.31	1.19	6.09
Brassó	8.15	1.46	7.12	Kézdi-Vásárhely	8.45	1.37	este 6.23